

De boekenschorpioen... een ideale huisgenoot

Het lijkt op een kruising tussen een teek en een schorpioen en het leeft van stofluizen, springstaarten en andere kleine geleedpotigen. Het zou zelfs wel een bedwants lusten. Rara, welk bijzondere beestje is dit?

Pedipalpen

Boekenschorpioenen (*Chelifer cancroides* L.) zijn drie tot vier millimeter kleine roodbruine spinachtigen. We krijgen zelden een foto of exemplaar binnen, maar afgelopen maand kwam er toch weer een voorbij. De meest opvallende onderdelen van het lichaam van de boekenschorpioen zijn de pedipalpen, oftewel de relatief grote schaarvormige tastorganen. Wanneer deze uitgestrekt worden, zijn ze langer dan het druppelvormige lichaam zelf. De pedipalpen zijn uitgerust met gifklieren waarmee boekenschorpioenen hun prooi verlammen om ze vervolgens leeg te zuigen. Voor mensen zijn ze volkomen ongevaarlijk: onze huid is voor hen niet doordringbaar. Achter de pedipalpen heeft de boekenschorpioen vier paar poten die van achteren naar voren in lengte toenemen. Het lichaam zelf bestaat uit twaalf segmenten en er is geen 'staart' met gifstekel aanwezig, wat bij de echte schorpioenen wel het geval is.

Forese

De meeste van de meer dan tweeduizend soorten in de orde van de pseudoschorpioenen, waartoe dit beestje namelijk behoort, leven in warme landen. Boekenschorpioenen komen echter over de hele wereld voor, waarschijnlijk meeliftend met verhuizingen van huisraad en boeken. Daarnaast is het ook opmerkelijk dat boekenschorpioenen met insecten mee kunnen liften. Ze grijpen zich vast aan een poot van bijvoorbeeld een vlieg en zijn zo in staat om grote afstanden te overbruggen. Dit gedrag wordt ook wel forese genoemd. Dat het voor een vlieg nog lastig kan zijn om vervolgens van een pseudoschorpioen af te komen, blijkt wel uit dit filmpje: www.youtube.com/watch?v=mL2A5ZdrK1k

Varroamijt

Buitenshuis leven pseudoschorpioenen onder boomstems of tussen bladeren. Vooral in de tropen worden sommige soorten ook gevonden in bijenkasten. In de praktijk betekent dat soms hinder voor honingbijen; als er een pseudoschorpioen aan je poten hangt (weer die forese) is het moeilijker om nectar te verzamelen. En helaas eten sommige soorten pseudoschorpioenen ook wel eens een bijenlarve. Aan de andere kant kunnen pseudoschorpioenen de bijen enorm van dienst zijn door te jagen op de larven van wasmotten en andere schadelijke geleedpotigen die in bijenkasten leven. Ook de aanwezigheid van de varroamijt (*Varroa destructor*) kan door pseudoschorpioenen verminderd worden. Of het haalbaar is om deze kleine beestjes in te zetten om bijensterfte die veroorzaakt wordt door de varroamijt tegen te gaan, is daarom onderwerp van meerdere studies.

Maar ook binnenshuis kunnen pseudoschorpioenen hun nut bewijzen omdat ze leven van geleedpotigen die voor ons vervelend kunnen zijn, waaronder waarschijnlijk de bedwants.

Nuttig

Omdat ze zo klein zijn en zich doorgaans verstoppen in hoeken en gaten in woningen zullen de meeste mensen nooit een boekenschorpioen tegenkomen. Het zijn echter interessante diertjes die nuttig gedrag vertonen. Onnodig te zeggen dat er dus geen bestrijding nodig is. En als het klopt dat boekenschorpioenen niet vies zijn van een bedwants op hun menu, dan zullen we ze misschien nog wel eens dankbaar zijn!

Tekst: Vera de Visser, KAD

Geheel links:
Chelifer cancroides.
Foto: Seabrooke
Leckie (CC BY-NC-ND
2.0)

Links: Krachtpatser in
zakformaat.
Foto: Amancay Maahs
(CC BY-NC-ND 2.0)